

Dz.U.05.203.1684

PROTOKÓŁ Z KIOTO

do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu,

sporządzony w Kioto dnia 11 grudnia 1997 r.

(Dz. U. z dnia 17 października 2005 r.)

W imieniu Rzeczypospolitej Polskiej

PREZYDENT RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

podaje do powszechnej wiadomości:

W dniu 11 grudnia 1997 r. został sporządzony Protokół z Kioto do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, w następującym brzmieniu:

Przekład

PROTOKÓŁ Z KIOTO

do Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu

Strony niniejszego protokołu,

będąc Stronami Ramowej konwencji Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, zwanej dalej "Konwencją",

dążąc do podstawowego celu Konwencji, określonego w jej art. 2,

powołując się na postanowienia Konwencji,

kierując się art. 3 Konwencji,

zgodnie z Mandatem berlińskim przyjętym decyzją 1/CP.1 Konferencji Stron Konwencji na jej pierwszej sesji,

uzgodniły, co następuje:

Artykuł 1

Dla celów niniejszego protokołu stosuje się definicje zawarte w art. 1 Konwencji. Ponadto:

1. "Konferencja Stron" oznacza Konferencję Stron Konwencji.
2. "Konwencja" oznacza Ramową konwencję Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu, przyjętą w Nowym Jorku dnia 9 maja 1992 r.
3. "Międzyrządowy Zespół do spraw Zmian Klimatu" oznacza Międzyrządowy Zespół do spraw Zmian Klimatu, ustanowiony wspólnie przez Światową Organizację Meteorologiczną i Program Środowiska Narodów Zjednoczonych.
4. "Protokół montrealwski" oznacza Protokół montrealwski w sprawie substancji zubożających warstwę ozonową, przyjęty w Montrealu dnia 16 września 1987 r., wraz z późniejszymi poprawkami i zmianami.
5. "Strony obecne i głosujące" oznaczają Strony obecne i oddające głos za lub przeciw.
6. "Strona" oznacza, o ile z kontekstu nie wynika inaczej, Stronę niniejszego protokołu.
7. "Strona wymieniona w załączniku I" oznacza Stronę wymienioną w załączniku I do Konwencji, z ewentualnymi poprawkami, lub Stronę, która dokonała notyfikacji zgodnie z art. 4 ust. 2 lit. (g) Konwencji.

Artykuł 2

1. Każda Strona wymieniona w załączniku I, realizując swoje zobowiązania do ilościowo określonego ograniczenia i redukcji emisji zgodnie z art. 3, w celu wspierania zrównoważonego rozwoju:

- (a) wdroży lub będzie rozwijać kierunki polityki i środki właściwe dla warunków krajowych, takie jak:
- (i) poprawa efektywności energetycznej w odpowiednich sektorach gospodarki krajowej;
  - (ii) ochrona i zwiększenie efektywności pochłaniaczy i zbiorników gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealskim, uwzględniając swoje zobowiązania wynikające z odpowiednich porozumień międzynarodowych w zakresie ochrony środowiska; wspieranie zrównoważonej gospodarki leśnej, zalesiania i odnowień;
  - (iii) wspieranie zrównoważonych form gospodarki rolnej w kontekście ochrony klimatu;
  - (iv) badania, wspieranie, rozwój oraz zwiększenie wykorzystania nowych i odnawialnych źródeł energii, technologii pochłaniania dwutlenku węgla oraz zaawansowanych i innowacyjnych technologii przyjaznych dla środowiska;
  - (v) stosowanie instrumentów rynkowych oraz stopniowe zmniejszanie lub eliminacja niedoskonałości rynkowych, zachęt podatkowych, zwolnień podatkowych i celnych oraz dotacji, sprzecznych z celami Konwencji, we wszystkich sektorach emitujących gazy cieplarniane;
  - (vi) zachęcanie do wprowadzania w odpowiednich sektorach reform mających na celu wspieranie polityki i środków ograniczających lub redukujących emisje gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealskim;
  - (vii) działania w sektorze transportu mające na celu ograniczenie lub redukcję emisji gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealskim;
  - (viii) ograniczenie lub redukcja emisji metanu poprzez jego odzyskiwanie i wykorzystywanie w gospodarce odpadami oraz w produkcji, przesyłaniu i dystrybucji energii;
- (b) będzie współpracować z innymi Stronami wymienionymi w załączniku I w celu zwiększenia indywidualnej i wspólnej efektywności ich polityki i środków przyjętych zgodnie z niniejszym artykułem, na podstawie art. 4 ust. 2 lit. (e) tiret (i) Konwencji. W tym celu Strony te podejmą kroki zmierzające do wymiany doświadczeń i informacji dotyczących polityki i środków, w tym opracują sposoby poprawy ich porównywalności, przejrzystości i efektywności. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu, na swojej pierwszej sesji lub w najbliższym możliwym późniejszym terminie, rozważy sposoby ułatwiania takiej współpracy, uwzględniając wszystkie odpowiednie informacje.

2. Strony wymienione w załączniku I dążą do ograniczenia lub redukcji emisji gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealskim z paliw stosowanych w transporcie lotniczym i morskim poprzez współpracę w ramach, odpowiednio, Międzynarodowej Organizacji Lotnictwa Cywilnego oraz Międzynarodowej Organizacji Morskiej.

3. Strony wymienione w załączniku I dążą do wdrażania polityki i środków zgodnych z niniejszym artykułem w taki sposób, aby zminimalizować szkodliwe oddziaływanie, w tym negatywny wpływ zmian klimatu, wpływ na handel międzynarodowy, oraz społeczne, ekologiczne i gospodarcze oddziaływanie wywierane na inne Strony, w szczególności na Strony-państwa rozwijające się, a w szczególności określone w art. 4 ust. 8 i 9, przy uwzględnieniu art. 3 Konwencji. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu może podjąć dalsze stosowne działania wspierające wdrażanie postanowień niniejszego ustępu.

4. Jeżeli Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu, uwzględniając zróżnicowanie warunków krajowych i potencjalnych skutków, zdecyduje, że koordynacja polityki i środków wymienionych w ust. 1 lit. (a) powyżej byłaby korzystna, to rozważy sposoby i warunki opracowania koordynacji takich środków i polityki.

Artykuł 3

1. W celu zredukowania antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych wymienionych w załączniku A, wyrażonych w ekwiwalencie dwutlenku węgla, w okresie zobowiązań od 2008 do 2012 r., o co najmniej 5 procent poniżej poziomu emisji z 1990 r. Strony wymienione w załączniku I zapewnią, indywidualnie lub wspólnie, iż zagregowane emisje tych gazów nie przekroczą przyznanym im ilości, obliczonych zgodnie z

postanowieniami niniejszego artykułu oraz na podstawie określonych w załączniku B ilościowych zobowiązań tych Stron do ograniczenia i redukcji emisji.

2. Do 2005 r. każda Strona wymieniona w załączniku I uczyni znaczący postęp w wypełnianiu zobowiązań wynikających z niniejszego protokołu.

3. Do wypełniania wynikających z niniejszego artykułu zobowiązań dla każdej Strony wymienionej w załączniku I będą wykorzystane zmiany netto emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz ich pochłaniania wynikającego ze spowodowanych bezpośrednio przez człowieka zmian w użytkowaniu ziemi i w gospodarce leśnej, ograniczonych do zalesiania, ponownego zalesiania i wylesiania począwszy od 1990 r., obliczane jako weryfikowalne zmiany ilości zakumulowanego węgla w poszczególnych okresach zobowiązań. Emisje gazów cieplarnianych ze źródeł oraz ich pochłanianie wynikające z powyższych działań podlegają prowadzonej w przejrzysty i weryfikowalny sposób sprawozdawczości oraz przeglądowi zgodnie z art. 7 i 8.

4. W celu ustalenia ilości zakumulowanego węgla w 1990 r. oraz oszacowania jej zmian w kolejnych latach każda Strona wymieniona w załączniku I przed pierwszą sesją Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu dostarczy dane pomocniczemu organowi do spraw doradztwa naukowo-technicznego w celu ich rozpatrzenia. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu na swojej pierwszej sesji lub w najbliższym możliwym późniejszym terminie podejmie decyzję dotyczącą zasad i wytycznych określających, które i w jakim zakresie dodatkowe działania spowodowane przez człowieka, skutkujące zmianami emisji gazów cieplarnianych ze źródeł oraz zmianami ich pochłaniania przez gleby użytkowane rolniczo oraz na skutek zmian sposobów użytkowania ziemi i gospodarki leśnej, będą dodane lub odjęte od ilości emisji przyznanej Stronom wymienionym w załączniku I. Zasady i wytyczne uwzględnią stopień niepewności, przejrzystość sprawozdawczości, możliwość weryfikacji, wyniki prac metodologicznych Międzyrządowego Zespołu do spraw Zmian Klimatu, zalecenia pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowo-technicznego, wydane zgodnie z art. 5, oraz decyzje Konferencji Stron. Decyzja ta będzie mieć zastosowanie w drugim okresie zobowiązań i w okresach następnych. Strona może zdecydować o zastosowaniu w pierwszym okresie zobowiązań decyzji o takich dodatkowych działaniach spowodowanych przez człowieka, pod warunkiem że działania te miały miejsce po 1990 r.

5. Strony wymienione w załączniku I podlegające procesowi przejścia do gospodarki rynkowej, których rok lub okres bazowy został określony zgodnie z decyzją 9/CP.2 Konferencji Stron na jej drugiej sesji, będą stosować ten rok lub okres bazowy przy realizacji swoich zobowiązań wynikających z niniejszego artykułu. Każda inna Strona wymieniona w załączniku I podlegająca procesowi przejścia do gospodarki rynkowej, która jak dotąd nie przedłożyła pierwszego raportu krajowego zgodnie z art. 12 Konwencji, może również powiadomić Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego protokołu, że dla realizacji swoich zobowiązań określonych w niniejszym artykule zamierza stosować historyczny rok lub okres bazowy inny niż rok 1990. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu podejmie decyzję o akceptacji takiego powiadomienia.

6. Uwzględniając art. 4 ust. 6 Konwencji, Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu dopuści pewien stopień elastyczności w wypełnianiu przez Strony wymienione w załączniku I podlegające procesowi transformacji do gospodarki rynkowej zobowiązań wynikających z niniejszego protokołu innych niż wynikające z niniejszego artykułu.

7. W pierwszym okresie zobowiązań do ilościowego ograniczenia i redukcji emisji w latach 2008-2012 ilość emisji przyznana każdej Stronie wymienionej w załączniku I będzie równa przypisanemu danej Stronie w załączniku B procentowi jej zagregowanych antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych wymienionych w załączniku A, wyrażonych w ekwiwalencie dwutlenku węgla, w 1990 r. lub w roku lub okresie bazowym określonym zgodnie z ust. 5 powyżej, pomnożonych przez pięć. Strony wymienione w załączniku I, dla których zmiany sposobu użytkowania ziemi i leśnictwo stanowiły źródło netto emisji gazów cieplarnianych w 1990 r., w celu obliczenia przyznanej ilości emisji włączą do swoich emisji z 1990 r. lub okresu bazowego zagregowane antropogeniczne emisje gazów cieplarnianych wymienionych w załączniku A, wyrażone w ekwiwalencie dwutlenku węgla, po odjęciu wielkości pochłoniętej w 1990 r. w wyniku zmian sposobów użytkowania ziemi.

8. W celu dokonania obliczeń, o których mowa w ust. 7, każda Strona wymieniona w załączniku I może wykorzystać rok 1995 jako rok bazowy dla emisji fluorowęglowodorów, perfluorowęglowodorów i sześciofluorku siarki.

9. Zobowiązania Stron wymienionych w Załączniku I dotyczące kolejnych okresów będą ustanowione w drodze poprawek do załącznika B do niniejszego protokołu przyjętych zgodnie z postanowieniami art.

21 ust. 7. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu rozpocznie rozpatrywanie tych zobowiązań przynajmniej 7 lat przed końcem pierwszego okresu zobowiązań, o którym mowa w ustępie 1.

10. Jednostki redukcji emisji lub część przyznanej ilości emisji, które Strona nabywa od innej Strony zgodnie z postanowieniami art. 6 lub art. 17, zostaną dodane do ilości emisji przyznanej Stronie nabywającej.

11. Jednostki redukcji emisji lub część przyznanej ilości emisji, które Strona przekaże innej Stronie zgodnie z postanowieniami art. 6 lub art. 17, zostaną odjęte od ilości emisji przyznanej Stronie zbywającej.

12. Jednostki poświadczonej redukcji emisji, które Strona nabędzie od innej Strony zgodnie z postanowieniami art. 12, zostaną dodane do ilości emisji przyznanej Stronie nabywającej.

13. Jeżeli emisje Strony wymienionej w załączniku I są podczas okresu zobowiązań mniejsze niż przyznana jej zgodnie z postanowieniami niniejszego artykułu ilość emisji, to różnica ta na wniosek Strony zostanie dodana do przyznanej jej ilości emisji w kolejnych okresach zobowiązań.

14. Każda Strona wymieniona w załączniku I dąży do realizacji zobowiązań określonych w ust. 1 powyżej w taki sposób, aby zminimalizować szkodliwe oddziaływanie społeczne, ekologiczne i gospodarcze wywierane na Strony-państwa rozwijające się, a w szczególności te, o których mowa w art. 4 ust. 8 i 9 Konwencji. Zgodnie z odpowiednimi decyzjami Konferencji Stron dotyczącymi realizacji tych ustępów Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu rozważy na pierwszej sesji, jakie działania są konieczne dla zminimalizowania szkodliwych skutków zmian klimatu lub wpływu środków zaradczych na Strony, o których mowa w tych ustępach. Rozważyć należy między innymi: ustanowienie finansowania, ubezpieczenia i transfer technologii.

Artykuł 4

1. Jeżeli Strony wymienione w załączniku I zawarły porozumienie o wspólnym wypełnieniu swoich zobowiązań określonych w art. 3, to zobowiązania te uznaje się za wypełnione pod warunkiem, że ich całkowite wspólne zagregowane antropogeniczne emisje gazów cieplarnianych wymienionych w załączniku A, wyrażone w ekwiwalencie dwutlenku węgla, nie przekroczą przyznanym im ilości emisji obliczonych zgodnie z ich ilościowymi zobowiązaniami do ograniczenia i redukcji emisji określonymi w załączniku B oraz zgodnie z postanowieniami art. 3. Poziom emisji przyznany każdej ze Stron będzie określony w tym porozumieniu.

2. Strony takiego porozumienia powiadamia sekretariat o jego warunkach w dniu złożenia dokumentów ratyfikacji, akceptacji, zatwierdzenia lub przystąpienia do niniejszego protokołu. Sekretariat następnie powiadamia Strony i sygnatariuszy Konwencji o warunkach tego porozumienia.

3. Każde takie porozumienie pozostanie w mocy przez cały okres zobowiązań, o którym mowa w art. 3 ust. 7.

4. Jeżeli Strony, działając wspólnie, czynią to w ramach regionalnej organizacji integracji gospodarczej i razem z nią, jakakolwiek zmiana składu tej organizacji po przyjęciu niniejszego protokołu nie wpłynie na istniejące zobowiązania z niego wynikające. Jakakolwiek zmiana składu organizacji ma zastosowanie tylko w odniesieniu do tych zobowiązań wynikających z art. 3, które zostaną przyjęte po tej zmianie.

5. W przypadku gdy Strony takiego porozumienia nie osiągną całkowitego wspólnego poziomu redukcji emisji, każda z tych Stron będzie odpowiedzialna za własny poziom emisji określony w tym porozumieniu.

6. Jeżeli Strony działające wspólnie czynią to w ramach regionalnej organizacji integracji gospodarczej będącej Stroną niniejszego protokołu i razem z nią, to w przypadku nieosiągnięcia całkowitego wspólnego poziomu redukcji emisji każde państwo członkowskie tej organizacji indywidualnie i wspólnie z tą organizacją działającą zgodnie z art. 24 będzie odpowiedzialne za własny poziom emisji określony w powiadomieniu przedłożonym zgodnie z niniejszym artykułem.

Artykuł 5

1. Nie później niż rok przed początkiem pierwszego okresu zobowiązań każda Strona wymieniona w załączniku I ustanowi krajowy system szacowania antropogenicznych emisji ze źródeł oraz pochłaniania wszystkich gazów cieplarnianych nieobjętych protokołem montrealским. Konferencja Stron służąca jako

spotkanie Stron niniejszego protokołu zadecyduje na swojej pierwszej sesji o wytycznych dla takich systemów krajowych, uwzględniających metodologie, o których mowa w ust. 2 niniejszego artykułu.

2. Do szacowania antropogenicznych emisji ze źródeł oraz pochłaniania wszystkich gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealским stosuje się metodologie przyjęte przez Międzyrządowy Zespół do spraw Zmian Klimatu i uzgodnione przez Konferencję Stron na jej trzeciej sesji. Jeżeli metodologie te nie są wykorzystywane, wprowadza się odpowiednie zmiany zgodnie z metodologiami uzgodnionymi przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego protokołu na jej pierwszej sesji. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu dokonuje regularnych przeglądów i, o ile to konieczne, dostosowuje metodologie i zmiany w oparciu m.in. o prace Międzyrządowego Zespołu do spraw Zmian Klimatu, zalecenia pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowo-technicznego, uwzględniając w pełni wszystkie odpowiednie decyzje Konferencji Stron. Każde dostosowanie metodologii lub zmian jest wykorzystywane wyłącznie w celu zapewnienia zgodności ze zobowiązaniami wynikającymi z art. 3 w odniesieniu do wszystkich okresów zobowiązań przyjętych po tym dostosowaniu.

3. Do obliczenia równoważnej ilości dwutlenku węgla antropogenicznych emisji ze źródeł oraz pochłaniania gazów cieplarnianych wymienionych w załączniku A stosuje się współczynniki ocieplenia globalnego przyjęte przez Międzyrządowy Zespół do spraw Zmian Klimatu i uzgodnione przez Konferencję Stron na jej trzeciej sesji. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu dokonuje regularnych przeglądów i, o ile to konieczne, dostosowuje współczynniki ocieplenia globalnego każdego z tych gazów cieplarnianych w oparciu m.in. o prace Międzyrządowego Zespołu do spraw Zmian Klimatu i zalecenia pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowo-technicznego, uwzględniając w pełni wszystkie odpowiednie decyzje Konferencji Stron. Każde dostosowanie współczynników ocieplenia globalnego ma zastosowanie wyłącznie do zobowiązań wynikających z art. 3 w odniesieniu do wszystkich okresów zobowiązań przyjętych po tym dostosowaniu.

Artykuł 6

1. Dla wypełnienia zobowiązań wynikających z art. 3 każda Strona wymieniona w załączniku I może przekazać innej takiej Stronie lub od niej nabyć jednostki redukcji emisji powstałe w wyniku realizacji projektów mających na celu redukcję antropogenicznych emisji gazów cieplarnianych ze źródeł lub zwiększenie ich antropogenicznego pochłaniania we wszystkich sektorach gospodarki, pod warunkiem że:

- (a) każdy projekt został zaakceptowany przez zaangażowane Strony;
- (b) każdy projekt zapewnia dodatkową redukcję emisji ze źródeł lub zwiększa pochłanianie gazów cieplarnianych w porównaniu do sytuacji, jaka miałyby miejsce, gdyby projekt nie został zrealizowany;
- (c) Strona nie nabywa jednostek redukcji emisji, jeśli nie wypełnia swoich zobowiązań wynikających z art. 5 i 7 oraz
- (d) nabycie jednostek redukcji emisji uzupełnia działania krajowe podejmowane w celu wypełnienia zobowiązań wynikających z art. 3.

2. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu na swojej pierwszej sesji lub w najbliższym możliwym późniejszym terminie może opracować dalsze wytyczne dotyczące wdrażania niniejszego artykułu, w tym wytyczne dotyczące weryfikacji i sprawozdawczości.

3. Każda Strona wymieniona w załączniku I może na własną odpowiedzialność upoważnić podmioty prawne do uczestnictwa w działaniach zmierzających do wytworzenia, przekazania lub nabycia jednostek redukcji emisji, zgodnie z niniejszym artykułem.

4. Jeżeli wdrażanie przez Stronę wymienioną w załączniku I wymagań, o których mowa w niniejszym artykule, zostanie zakwestionowane zgodnie z odpowiednimi postanowieniami art. 8, transfer i nabycie jednostek redukcji emisji może być kontynuowane pod warunkiem, że do czasu rozstrzygnięcia kwestii wypełniania zobowiązań jednostki te nie będą wykorzystywane przez nabywającą Stronę do wypełnienia zobowiązań wynikających z art. 3.

Artykuł 7

1. Każda Strona wymieniona w załączniku I uwzględni w swoich corocznych inwentaryzacjach antropogenicznych emisji ze źródeł oraz pochłaniania gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealским, przedkładanych zgodnie z odpowiednimi decyzjami Konferencji Stron, niezbędne

dodatkowe informacje niezbędne dla zapewnienia wypełniania zobowiązań wynikających z art. 3. Zakres tych informacji zostanie określony zgodnie z ust. 4 niniejszego artykułu.

2. Każda Strona wymieniona w załączniku I uwzględni w swoim raporcie krajowym, przedkładanym zgodnie z art. 12 Konwencji, dodatkowe informacje niezbędne do wykazania wypełniania zobowiązań wynikających z niniejszego protokołu. Zakres tych informacji zostanie określony zgodnie z ust. 4 niniejszego artykułu.

3. Każda Strona wymieniona w załączniku I przedłoży corocznie informacje wymagane zgodnie z ust. 1 niniejszego artykułu, poczynwszy od pierwszej inwentaryzacji wymaganej od tej Strony przez Konwencję, odnoszącej się do pierwszego roku okresu zobowiązań po wejściu niniejszego protokołu w życie dla tej Strony. Każda z tych Stron przedłoży informacje wymagane zgodnie z ust. 2 niniejszego artykułu jako część pierwszego raportu krajowego wymaganego przez Konwencję po wejściu w życie niniejszego protokołu dla tej Strony oraz po przyjęciu wytycznych, zgodnie z ust. 4 niniejszego artykułu. Częstotliwość przedstawiania kolejnych informacji wymaganych zgodnie z niniejszym artykułem określi Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu, z uwzględnieniem harmonogramu przedkładania raportów krajowych przyjętego przez Konferencję Stron.

4. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu na swojej pierwszej sesji przyjmie wytyczne do przygotowania informacji wymaganych zgodnie z niniejszym artykułem, a następnie będzie dokonywać ich regularnych przeglądów. Będą one uwzględniać wytyczne do przygotowania raportów krajowych Stron wymienionych w załączniku I przyjętych przez Konferencję Stron. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu przed pierwszym okresem zobowiązań podejmie także decyzję o zasadach rozliczania przyznaných ilości emisji.

Artykuł 8

1. Zgodnie z odpowiednimi decyzjami Konferencji Stron oraz zgodnie z wytycznymi przyjętymi w tym celu przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego protokołu na podstawie ust. 4 niniejszego artykułu, informacje przedłożone zgodnie z art. 7 przez Strony wymienione w załączniku I podlegają przeglądowi przez zespoły ekspertów do spraw przeglądu. Informacje przedkładane przez każdą ze Stron wymienionych w załączniku I zgodnie z postanowieniami art. 7 ust. 1 podlegają przeglądowi jako część rocznego zestawienia i rozliczenia inwentaryzacji emisji oraz jej przyznaných ilości. Ponadto informacje przedstawione zgodnie z postanowieniami art. 7 ust. 2 przez każdą ze Stron wymienionych w załączniku I podlegają przeglądowi jako część przeglądu raportów krajowych.

2. Zespoły ekspertów do spraw przeglądu są koordynowane przez sekretariat i składają się z ekspertów wybieranych zgodnie z odpowiednimi wytycznymi Konferencji Stron spośród ekspertów nominowanych przez Strony Konwencji oraz, o ile to konieczne, przez organizacje międzyrządowe.

3. Proces przeglądu powinien stanowić dokładną i kompleksową ocenę techniczną wszystkich aspektów wdrażania niniejszego protokołu przez jego Stronę. Zespoły ekspertów do spraw przeglądu przygotowują dla Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu sprawozdanie oceniające realizację zobowiązań Stron oraz wskazujące potencjalne problemy i czynniki wpływające na wypełnianie tych zobowiązań. Sekretariat przekazuje te sprawozdania wszystkim Stronom Konwencji. Sekretariat sporządza wykaz wskazanych w sprawozdaniach problemów związanych z realizacją zobowiązań w celu ich rozpatrzenia przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego protokołu.

4. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu, uwzględniając odpowiednie decyzje Konferencji Stron, przyjmie na swojej pierwszej sesji wytyczne dotyczące prowadzonego przez zespoły ekspertów przeglądu wdrażania niniejszego protokołu, a następnie będzie dokonywać ich regularnego przeglądu.

5. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu, przy udziale pomocniczego organu do spraw wdrażania i, o ile to konieczne, pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowo-technicznego, rozpatruje:

- (a) informacje przedłożone przez Strony zgodnie z postanowieniami art. 7 oraz sprawozdania z przeglądów eksperckich prowadzonych na podstawie niniejszego artykułu oraz
- (b) wskazane przez sekretariat zgodnie z ust. 3 niniejszego artykułu problemy dotyczące realizacji zobowiązań, a także wszelkie inne sprawy wniesione przez Strony.

6. Po rozpatrzeniu informacji, o których mowa w ust. 5 niniejszego artykułu, Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu podejmie decyzje w każdej sprawie niezbędnej dla realizacji jego postanowień.

Artykuł 9

1. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu dokonuje jego okresowego przeglądu, uwzględniając najlepsze dostępne informacje naukowe oraz oceny dotyczące zmian klimatu i ich skutków oraz odpowiednie informacje techniczne, społeczne i ekonomiczne. Przeglądy te są koordynowane z odpowiednimi przeglądami prowadzonymi na mocy Konwencji, w szczególności z przeglądami wymaganymi na podstawie art. 4 ust. 2 lit. (d) oraz art. 7 ust. 2 lit. (a) Konwencji. W oparciu o te przeglądy Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu podejmuje odpowiednie działania.

2. Pierwszy przegląd będzie miał miejsce na drugiej sesji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu. Dalsze przeglądy będą odbywały się w regularnych odstępach czasu i w określonych terminach.

Artykuł 10

Bez wprowadzania nowych zobowiązań dla Stron niewymienionych w załączniku I, ale potwierdzając istniejące zobowiązania wynikające z art. 4 ust. 1 Konwencji i kontynuując realizację tych zobowiązań w celu osiągnięcia trwałego rozwoju, uwzględniając art. 4 ust. 3, 5 i 7 Konwencji, wszystkie Strony, uwzględniając ich wspólną, lecz zróżnicowaną odpowiedzialność i szczególne krajowe i regionalne priorytety rozwojowe, cele oraz warunki:

- (a) sformułują, w możliwym zakresie i o ile to konieczne, efektywne ekonomicznie programy krajowe i, o ile to konieczne, regionalne w celu poprawy jakości lokalnych współczynników emisji, danych o aktywności lub modeli odzwierciedlających warunki społeczno-ekonomiczne każdej ze Stron, w celu przygotowania i okresowego uaktualniania krajowych inwentaryzacji antropogenicznych emisji ze źródeł i pochłaniania wszystkich gazów cieplarnianych nieobjętych Protokołem montrealским, wykorzystując porównywalne metodologie uzgodnione przez Konferencję Stron i zgodne z przyjętymi przez Konferencję Stron wytycznymi dotyczącymi przygotowywania krajowych raportów;
- (b) sformułują, wdrożą, opublikują i będą regularnie uaktualniać krajowe i, o ile to konieczne, regionalne programy obejmujące działania przeciwdziałające zmianom klimatu i ułatwiające odpowiednią adaptację do nich:
  - (i) takie programy obejmowałyby, między innymi, sektory energetyki, transportu i przemysłu oraz rolnictwa, leśnictwa i gospodarki odpadami. Ponadto technologie adaptacji i metody doskonalenia planowania przestrzennego poprawiłyby adaptację do zmian klimatu oraz
  - (ii) Strony wymienione w załączniku I przedłożą zgodnie z art. 7 informacje o działaniach podejmowanych na podstawie niniejszego protokołu, w tym o programach krajowych; inne Strony dążą do uwzględnienia w swoich raportach krajowych, o ile to konieczne, informacji o programach obejmujących działania, które według Strony przyczyniają się do przeciwdziałania zmianom klimatu i ich szkodliwym wpływom, w tym zmniejszanie wzrostu emisji gazów cieplarnianych, zwiększenie pochłaniania, szkolenia i działania adaptacyjne;
- (c) współpracują we wspieraniu metod rozwoju, wdrażania i rozpowszechniania technologii, know-how, praktyk i procesów przyjaznych środowisku, zapobiegających zmianie klimatu, oraz podejmą wszystkie możliwe do realizacji kroki w celu wspierania, ułatwiania i finansowania ich transferu lub dostępu do nich, w szczególności w odniesieniu do krajów rozwijających się. Działania te obejmą opracowanie polityki i programów efektywnego transferu przyjaznych środowisku technologii, które stanowią własność publiczną lub są wykorzystywane w sektorze publicznym, oraz stworzenie odpowiednich warunków dla sektora prywatnego, umożliwiających wspieranie i poprawę transferu i dostępu do technologii przyjaznych środowisku;
- (d) współpracują w zakresie badań naukowo-technicznych wspierają utrzymanie i rozwój systemu regularnych obserwacji oraz archiwów danych w celu zmniejszenia niepewności związanych z systemem klimatycznym, szkodliwym wpływem zmian klimatu oraz ekonomicznymi i społecznymi skutkami różnych strategii reakcji, wspierają rozwój i umocnienie lokalnych zasobów i zdolności do udziału w międzynarodowych i międzyrządowych działaniach, programach i sieciach badań i regularnych obserwacji, uwzględniając art. 5 Konwencji;

- (e) współpracują i wspierają na poziomie międzynarodowym i, o ile to konieczne, z wykorzystaniem istniejących organów opracowanie i wdrożenie programów edukacyjnych i szkoleniowych, uwzględniając wzmocnienie zasobów krajowych, w szczególności zasobów ludzkich i instytucjonalnych, oraz wymianę personelu lub praktyki w celu szkolenia ekspertów w tej dziedzinie, w szczególności w krajach rozwijających się; podejmują na poziomie krajowym działania zwiększające świadomość społeczną oraz ułatwiające dostęp społeczeństwa do informacji o zmianach klimatu. Należy opracować odpowiednie zasady wdrażania tych działań przez właściwe organy Konwencji, uwzględniając art. 6 Konwencji;
- (f) włączają do raportów krajowych informacje o programach i działaniach podjętych na podstawie niniejszego artykułu i zgodnie z odpowiednimi decyzjami Konferencji Stron oraz
- (g) przy realizacji zobowiązań wynikających z niniejszego artykułu w pełni uwzględniają art. 4 ust. 8 Konwencji.

Artykuł 11

1. Przy realizacji zobowiązań wynikających z art. 10 Strony uwzględnia postanowienia art. 4 ust. 4, 5, 7, 8 i 9 Konwencji.

2. W odniesieniu do realizacji art. 4 ust. 1 Konwencji, zgodnie z postanowieniami art. 4 ust. 3 oraz art. 11 Konwencji, oraz za pośrednictwem jednostki lub jednostek, którym powierzono zapewnienie funkcjonowania mechanizmu finansowego Konwencji, Strony-kraje rozwinięte i inne Strony rozwinięte wymienione w załączniku II do Konwencji:

- (a) dostarczą nowe i dodatkowe środki finansowe na pokrycie uzgodnionych pełnych kosztów poniesionych przez Strony-kraje rozwijające się przy realizacji istniejących zobowiązań wynikających z art. 4 ust. 1 lit. (a) Konwencji, wymienionych w art. 10 lit. (a) oraz
- (b) dostarczą także środki finansowe, w tym na transfer technologii, potrzebne Stronom-krajom rozwijającym się na pokrycie uzgodnionych pełnych dodatkowych kosztów realizacji istniejących zobowiązań wynikających z art. 4 ust. 1 Konwencji, wymienionych w art. 10 i uzgodnionych między Stroną-krajem rozwijającymi się a międzynarodową jednostką lub jednostkami, o których mowa w art. 11 Konwencji, zgodnie z tym artykułem.

Realizacja istniejących zobowiązań uwzględni konieczność prowadzenia przepływu funduszy w sposób odpowiedni i przewidywalny oraz znaczenie odpowiedniego podziału obciążenia między Stronami-krajami rozwiniętymi. Wytyczne dla jednostki lub jednostek, którym powierzono zapewnienie funkcjonowania mechanizmu finansowego Konwencji, zawarte w odpowiednich decyzjach Konferencji Stron, w tym uzgodnione przed przyjęciem niniejszego protokołu, stosuje się *mutatis mutandis* do postanowień niniejszego ustępu.

3. Dla realizacji art. 10 Strony-kraje rozwinięte i inne rozwinięte Strony wymienione w załączniku II do Konwencji mogą również dostarczyć, a Strony-kraje rozwijające się - wykorzystać, środki finansowe za pośrednictwem kanałów dwustronnych, regionalnych lub innych wielostronnych.

Artykuł 12

1. Niniejszym definiuje się mechanizm czystego rozwoju.

2. Celem mechanizmu czystego rozwoju jest wspieranie osiągnięcia trwałego rozwoju i przyczyniania się do wypełnienia podstawowego celu Konwencji przez Strony niewymienione w załączniku I oraz wspieranie wypełnienia przez Strony wymienione w załączniku I ich ilościowych zobowiązań do ograniczenia i redukcji emisji wynikających z postanowień art. 3.

3. W ramach mechanizmu czystego rozwoju:

- (a) Strony niewymienione w załączniku I skorzystają z projektów generujących poświadczone redukcje emisji oraz
- (b) Strony wymienione w załączniku I mogą wykorzystać pochodzące z tych projektów poświadczone redukcje emisji do wypełnienia części swoich ilościowych zobowiązań do ograniczenia i redukcji emisji, o których mowa w art. 3, jak określi to Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu.

4. Mechanizm czystego rozwoju podlega kontroli i wytycznym Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu i jest nadzorowany przez zarząd mechanizmu czystego rozwoju.

5. Jednostka operacyjna, która zostanie wyznaczona przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego protokołu, poświadcza redukcje emisji pochodzące z każdego projektu na podstawie:

- (a) dobrowolnego udziału zaakceptowanego przez każdą zainteresowaną Stronę;
- (b) rzeczywistych, wymiernych i długoterminowych korzyści związanych z zapobieganiem zmianom klimatu oraz
- (c) redukcji emisji, które są dodatkowe w stosunku do sytuacji, w której poświadczony projekt nie zostałby zrealizowany.

6. Mechanizm czystego rozwoju, o ile to konieczne, wspiera znalezienie finansowania dla poświadczanego projektu.

7. Na swojej pierwszej sesji Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu opracuje zasady i procedury w celu zapewnienia przejrzystości, skuteczności i wiarygodności za pośrednictwem niezależnego audytu i weryfikacji projektów.

8. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu zapewni, że część dochodu z poświadczonych projektów zostanie wykorzystana do pokrycia wydatków administracyjnych oraz przeznaczona na pomoc w pokryciu kosztów adaptacji dla Stron-krajów rozwijających się, które są szczególnie narażone na szkodliwe skutki zmian klimatu.

9. W mechanizmie czystego rozwoju, w tym w działaniach, o których mowa w ust. 3 lit. (a), i nabywaniu poświadczonych redukcji emisji mogą brać udział podmioty prywatne lub publiczne. Zarząd mechanizmu czystego rozwoju zapewnia ewentualne wytyczne dotyczące udziału w mechanizmie czystego rozwoju.

10. Poświadczone redukcje emisji uzyskane w okresie od 2000 r. do początku pierwszego okresu zobowiązań mogą być wykorzystane do wypełnienia zobowiązań w pierwszym okresie zobowiązań.

Artykuł 13

1. Konferencja Stron, która jest najwyższym organem Konwencji, służy jako spotkanie Stron niniejszego protokołu.

2. W obradach sesji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron protokołu w roli obserwatorów mogą uczestniczyć Strony Konwencji, które nie są Stronami niniejszego protokołu. Kiedy Konferencja Stron służy jako spotkanie Stron niniejszego protokołu, decyzje dotyczące niniejszego protokołu są podejmowane tylko przez jego Strony.

3. Gdy Konferencja Stron służy jako spotkanie Stron niniejszego protokołu, każdy członek Biura Konferencji Stron reprezentujący Stronę Konwencji, która w tym czasie nie jest Stroną niniejszego protokołu, jest zastępowany przez dodatkowego członka wybieranego przez i spośród Stron niniejszego protokołu.

4. Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu dokonuje regularnych przeglądów realizacji niniejszego protokołu i w ramach swego mandatu podejmuje decyzje konieczne do wspierania jego efektywnej realizacji; wykonuje funkcje przewidziane dla niej przez niniejszy protokół i:

- (a) na podstawie wszystkich informacji udostępnionych zgodnie z postanowieniami niniejszego protokołu ocenia realizację niniejszego protokołu przez Strony, ogólne skutki działań podejmowanych zgodnie z niniejszym protokołem, w szczególności skutki ekologiczne, ekonomiczne i społeczne oraz ich skumulowany wpływ, a także zakres postępu na drodze do osiągnięcia celu Konwencji;
- (b) okresowo rozpatruje zobowiązania Stron wynikające z niniejszego protokołu, odpowiednio uwzględniając przeglądy, o których mowa w art. 4 ust. 2 lit. (d) i art. 7 ust. 2 Konwencji, biorąc pod uwagę cel Konwencji, doświadczenie nabyte w trakcie jej realizacji oraz postęp wiedzy naukowej i technicznej; uwzględniając powyższe czynniki rozpatruje i przyjmuje regularne raporty o realizacji protokołu;
- (c) wspiera i ułatwia wymianę informacji o działaniach podjętych przez Strony w celu zapobiegania zmianom klimatu i ich skutkom, biorąc pod uwagę zróżnicowane warunki, odpowiedzialność i możliwości Stron oraz ich odpowiednie zobowiązania wynikające z niniejszego protokołu;
- (d) na wniosek dwóch lub więcej Stron ułatwia koordynację działań podjętych przez nie w celu zapobiegania zmianom klimatu i ich skutkom, biorąc pod uwagę zróżnicowane warunki, odpowiedzialność i możliwości Stron oraz ich odpowiednie zobowiązania wynikające z niniejszego protokołu;
- (e) zgodnie z celem Konwencji i postanowieniami niniejszego protokołu oraz w pełni uwzględniając odnośne decyzje Konferencji Stron wspiera i wytycza kierunki rozwoju i okresowego udoskonalania

porównywalnych metodologii dla efektywnego wdrażania niniejszego protokołu, które podlegają akceptacji przez Konferencję Stron służącą jako spotkanie Stron niniejszego protokołu;

- (f) opracowuje zalecenia we wszystkich sprawach niezbędnych dla realizacji niniejszego protokołu;
- (g) dąży do pozyskania dodatkowych środków finansowych zgodnie z art. 11 ust. 2;
- (h) powołuje organy pomocnicze, jakie uznaje się za konieczne dla realizacji niniejszego protokołu;
- (i) dąży do pozyskania i wykorzystania, o ile to konieczne, usług, współpracy i informacji zapewnianych przez właściwe organizacje międzynarodowe oraz organy międzyrządowe lub pozarządowe oraz
- (j) wykonuje inne funkcje, które mogą być konieczne dla realizacji niniejszego protokołu, oraz rozpatruje zadania wynikające z decyzji Konferencji Stron.

5. Zasady proceduralne Konferencji Stron oraz procedury finansowe stosowane na mocy Konwencji są stosowane *mutatis mutandis* do niniejszego protokołu, o ile Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu nie zadecyduje inaczej w drodze konsensusu.

6. Pierwsza sesja Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu zostanie zwołana przez sekretariat w połączeniu z pierwszą zaplanowaną sesją Konferencji Stron po wejściu w życie niniejszego Protokołu. Kolejne zwyczajne sesje Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu odbywają się co roku w połączeniu ze zwyczajnymi sesjami Konferencji Stron, o ile Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu nie zadecyduje inaczej.

7. Sesje nadzwyczajne Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu odbywają się wtedy, gdy Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu uzna to za konieczne, lub na pisemny wniosek którejkolwiek ze Stron, pod warunkiem, że w ciągu sześciu miesięcy od powiadomienia Stron przez sekretariat o wniosku uzyska on poparcie co najmniej jednej trzeciej Stron.

8. Organizacja Narodów Zjednoczonych, jej wyspecjalizowane agencje oraz Międzynarodowa Agencja Energii Atomowej, jak również każde państwo członkowskie tych organizacji lub występujące w nich w roli obserwatora, niebędące Stroną Konwencji, może występować na sesjach Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu w roli obserwatora. Każdy organ lub agencja, krajowa lub międzynarodowa, rządowa lub pozarządowa, która jest kompetentna w dziedzinach objętych niniejszym protokołem i która poinformowała sekretariat o chęci uczestnictwa w sesji Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu w roli obserwatora, może zostać do niej dopuszczona, o ile nie sprzeciwi się temu co najmniej jedna trzecia Stron obecnych. Dopuszczenie i udział obserwatorów podlega zasadom proceduralnym, o których mowa w ust. 5.

Artykuł 14

1. Sekretariat ustanowiony przez art. 8 Konwencji służy jako sekretariat niniejszego protokołu.

2. Art. 8 ust. 2 Konwencji w sprawie funkcji sekretariatu oraz art. 8 ust. 3 w sprawie działań podjętych dla funkcjonowania sekretariatu stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego protokołu. Ponadto sekretariat wykonuje funkcje wyznaczone mu przez niniejszy protokół.

Artykuł 15

1. Pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowo-technicznego oraz pomocniczy organ do spraw wdrażania ustanowione w art. 9 i 10 Konwencji służą odpowiednio jako pomocniczy organ do spraw doradztwa naukowo-technicznego oraz pomocniczy organ do spraw wdrażania niniejszego protokołu. Postanowienia odnoszące się do funkcjonowania tych dwóch organów w ramach Konwencji stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego protokołu. Sesje spotkań pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowo-technicznego oraz pomocniczego organu do spraw wdrażania niniejszego protokołu odbywają się w połączeniu ze spotkaniami pomocniczego organu do spraw doradztwa naukowo-technicznego oraz pomocniczego organu do spraw wdrażania Konwencji.

2. Strony Konwencji, które nie są Stronami niniejszego protokołu, mogą uczestniczyć w obradach każdej sesji organów pomocniczych w roli obserwatora. Gdy organy pomocnicze służą jako organy pomocnicze niniejszego protokołu, decyzje w ramach niniejszego protokołu są podejmowane tylko przez Strony niniejszego protokołu.

3. Gdy organy pomocnicze ustanowione w art. 9 i 10 Konwencji wykonują funkcje w odniesieniu do spraw dotyczących niniejszego protokołu, każdy członek biur tych organów pomocniczych reprezentujący Stronę Konwencji, która w tym czasie nie jest Stroną niniejszego protokołu, jest zastępowany przez dodatkowego członka wybieranego przez i spośród Stron niniejszego protokołu.

Artykuł 16

Tak szybko, jak będzie to wykonalne, Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu rozważy zastosowanie wielostronnego procesu konsultacyjnego, o którym mowa w art. 13 Konwencji, do niniejszego protokołu i, o ile to konieczne, jego zmodyfikowanie, uwzględniając odpowiednie decyzje podjęte przez Konferencję Stron. Jakikolwiek wielostronny proces konsultacyjny, który zostanie zastosowany do niniejszego protokołu, działa bez uszczerbku dla procedur i mechanizmów ustanowionych zgodnie z postanowieniami art. 18.

Artykuł 17

Konferencja Stron określi odpowiednie zasady, reguły i wytyczne, w szczególności odnoszące się do weryfikacji, sprawozdawczości i rozliczenia handlu emisjami. Strony wymienione w załączniku B mogą uczestniczyć w handlu emisjami dla celów wywiązania się ze zobowiązań wynikających z art. 3. Handel ten będzie miał charakter uzupełniający w stosunku do działań krajowych mających na celu wypełnienie ilościowych zobowiązań do ograniczenia i redukcji emisji w ramach niniejszego artykułu.

Artykuł 18

Konferencja Stron służąca jako spotkanie Stron niniejszego protokołu zatwierdzi na swojej pierwszej sesji odpowiednie i efektywne procedury i mechanizmy określania i postępowania z przypadkami niewypełniania postanowień niniejszego protokołu, w tym opracuje listę proponowanych konsekwencji, biorąc pod uwagę przyczynę, rodzaj, stopień i częstotliwość niewypełniania zobowiązań. Procedury i mechanizmy w ramach niniejszego artykułu, powodujące wiążące konsekwencje, zostaną przyjęte w drodze poprawki do niniejszego protokołu.

Artykuł 19

Postanowienia art. 14 Konwencji dotyczące rozstrzygania sporów stosuje się *mutatis mutandis* do niniejszego protokołu.

Artykuł 20

1. Każda Strona może zaproponować poprawki do niniejszego protokołu.

2. Poprawki do niniejszego protokołu są przyjmowane na sesjach zwyczajnych Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu. Tekst proponowanej poprawki do niniejszego protokołu jest podawany Stronom do wiadomości przez sekretariat co najmniej na sześć miesięcy przed spotkaniem, na którym zostanie zaproponowane jej przyjęcie. Sekretariat przekazuje tekst proponowanych poprawek również Stronom i sygnatariuszom Konwencji oraz depozytariuszowi do wiadomości.

3. Strony podejmują wysiłki w celu osiągnięcia porozumienia w sprawie każdej proponowanej poprawki do niniejszego protokołu w drodze konsensusu. Jeżeli wszystkie wysiłki w celu osiągnięcia konsensusu zostaną wyczerpane, a porozumienie nie zostanie osiągnięte, poprawka jest przyjmowana w głosowaniu większością trzech czwartych Stron obecnych na spotkaniu i głosujących. Przyjęta poprawka jest podawana przez sekretariat do wiadomości depozytariuszowi, który rozsyła ją wszystkim Stronom do zatwierdzenia.

4. Dokumenty zatwierdzenia poprawki są składane u depozytariusza. Poprawka przyjęta zgodnie z powyższym ust. 3 wchodzi w życie dla tych Stron, które ją zatwierdziły, dziewięćdziesiątego dnia od daty otrzymania przez depozytariusza dokumentu przyjęcia od co najmniej trzech czwartych Stron niniejszego protokołu.

5. Poprawka wchodzi w życie dla każdej innej Strony dziewięćdziesiątego dnia od daty złożenia przez tę Stronę dokumentu jej zatwierdzenia u depozytariusza.

Artykuł 21

1. Załączniki do niniejszego protokołu stanowią jego integralną część i, jeśli nie jest to wyraźnie określone inaczej, odniesienie do niniejszego protokołu stanowi jednocześnie odniesienie do każdego z jego załączników. Załączniki przyjęte po wejściu w życie niniejszego protokołu są ograniczone do wykazów, formularzy i każdego innego materiału natury opisowej o charakterze naukowym, technicznym, proceduralnym lub administracyjnym.

2. Każda Strona może zaproponować załącznik do niniejszego protokołu lub poprawki do załączników do niniejszego protokołu.

3. Załączniki do niniejszego protokołu i poprawki do załączników do niniejszego protokołu są przyjmowane na zwyczajnych sesjach Konferencji Stron służącej jako spotkanie Stron niniejszego protokołu. Tekst proponowanego załącznika lub poprawek do załącznika do niniejszego protokołu jest podawany Stronom do wiadomości przez sekretariat co najmniej na sześć miesięcy przed spotkaniem, na którym zostanie zaproponowane ich przyjęcie. Sekretariat przekazuje tekst proponowanego załącznika lub poprawek do załącznika również Stronom i sygnatariuszom Konwencji, oraz depozytariuszowi do wiadomości.

4. Strony podejmują wysiłki w celu osiągnięcia porozumienia w sprawie proponowanego załącznika albo poprawki do załącznika w drodze konsensusu. Jeżeli wszystkie wysiłki w celu osiągnięcia konsensusu zostaną wyczerpane, a porozumienie nie zostanie osiągnięte, załącznik lub poprawka do załącznika są przyjmowane w głosowaniu większością trzech czwartych Stron obecnych na spotkaniu i głosujących. Przyjęty załącznik lub poprawka do załącznika są podawane przez sekretariat do wiadomości depozytariuszowi, który rozsyła ją wszystkim Stronom do zatwierdzenia.

5. Załącznik, lub zmiana do załącznika innego niż załącznik A lub B, który został przyjęty zgodnie z powyższymi ust. 3 i 4, wchodzi w życie dla wszystkich Stron niniejszego protokołu sześć miesięcy od daty powiadomienia tych Stron przez depozytariusza o przyjęciu załącznika lub poprawki do załącznika, z wyjątkiem tych Stron, które w ciągu tego okresu powiadomiły w drodze pisemnej depozytariusza o niezatwierdzeniu załącznika lub poprawek do załącznika. Dla Stron, które wycofają swe powiadomienie o niezatwierdzeniu, załącznik lub poprawka do załącznika wchodzi w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty otrzymania przez depozytariusza wycofania takiego powiadomienia.

6. Jeżeli przyjęcie załącznika lub poprawki do załącznika wymaga przyjęcia poprawki do niniejszego protokołu, załącznik lub poprawka do załącznika nie wchodzi w życie do czasu wejścia w życie poprawki do niniejszego protokołu.

7. Poprawki do załączników A i B do niniejszego protokołu są przyjmowane i wchodzi w życie zgodnie z procedurą określoną w art. 20, pod warunkiem że poprawki do załącznika B są przyjmowane tylko za zgodą zainteresowanej Strony wyrażoną na piśmie.

Artykuł 22

1. Każda ze Stron dysponuje jednym głosem, z wyjątkiem przewidzianym w poniższym ust. 2.

2. Regionalne organizacje integracji gospodarczej w sprawach podlegających ich kompetencji rozporządzają prawem do głosowania liczbą głosów równą liczbie państw członkowskich będących Stronami niniejszego protokołu. Organizacja taka nie będzie wykorzystywać swego prawa do głosowania, jeśli którekolwiek z jej państw członkowskich je wykorzysta, i odwrotnie.

Artykuł 23

Depozytariuszem niniejszego protokołu jest Sekretarz Generalny Narodów Zjednoczonych.

Artykuł 24

1. Niniejszy protokół jest otwarty do podpisania i jest przedmiotem ratyfikacji, zatwierdzenia lub przyjęcia przez państwa i regionalne organizacje integracji gospodarczej, które są Stronami Konwencji. Protokół jest otwarty do podpisania w siedzibie Narodów Zjednoczonych w Nowym Jorku od dnia 16 marca 1998 r. do dnia 15 marca 1999 r. Niniejszy protokół jest otwarty do przystąpienia od dnia, po którym będzie zamknięty do podpisania. Dokumenty ratyfikacji, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia są składane u depozytariusza.

2. Każda regionalna organizacja integracji gospodarczej, która staje się Stroną niniejszego protokołu, a której żadne z państw członkowskich nie jest Stroną, jest związana wszystkimi zobowiązaniami określonymi w niniejszym protokole. W przypadku takich organizacji, których jedno lub więcej państw członkowskich jest Stroną niniejszego protokołu, organizacja i jej państwa członkowskie decydują o podziale obowiązków związanych z wypełnianiem zobowiązań niniejszego protokołu. W takich przypadkach organizacja i jej państwa członkowskie nie są upoważnione do równoczesnego korzystania z praw niniejszego protokołu.

3. W dokumentach ratyfikacji, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia regionalne organizacje integracji gospodarczej deklarują zakres swych kompetencji odnośnie do spraw, których dotyczy niniejszy protokół. Organizacje takie informują również depozytariusza, który z kolei powiadamia Strony o każdej istotnej zmianie zakresu ich kompetencji.

Artykuł 25

1. Niniejszy protokół wchodzi w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty, w której nie mniej niż 55 Stron Konwencji, obejmujących Strony wymienione w załączniku I, których emisje wynoszą co najmniej 55 % całkowitych emisji dwutlenku węgla w 1990 r. Stron wymienionych w załączniku I, złoży dokumenty ratyfikacji, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia.

2. Dla celów niniejszego artykułu "całkowita emisja dwutlenku węgla w 1990 r. Stron wymienionych w załączniku I" oznacza ilość, o której Strony wymienione w załączniku I poinformowały w dniu lub przed dniem przyjęcia niniejszego protokołu w swych pierwszych raportach krajowych przedstawionych zgodnie z art. 12 Konwencji.

3. Dla każdej Strony lub regionalnej organizacji integracji gospodarczej, która ratyfikuje, zatwierdza lub akceptuje niniejszy protokół lub przystępuje do niego po spełnieniu warunków wejścia w życie, o których mowa w ust. 1 powyżej, protokół wchodzi w życie dziewięćdziesiątego dnia od daty złożenia dokumentu ratyfikacji, zatwierdzenia, przyjęcia lub przystąpienia.

4. Dla celów niniejszego artykułu żaden dokument złożony przez regionalną organizację integracji gospodarczej nie jest uważany za dodatkowy do złożonych przez państwa członkowskie tej organizacji.

Artykuł 26

Do niniejszego protokołu nie można wносить żadnych zastrzeżeń.

Artykuł 27

1. Każda Strona może wycofać się z niniejszego protokołu w jakimkolwiek czasie po upływie trzech lat od wejścia w życie niniejszego protokołu dla tej Strony, w drodze pisemnego powiadomienia depozytariusza.

2. Każde takie wycofanie się wchodzi w życie po upływie jednego roku od dnia otrzymania przez depozytariusza powiadomienia o wycofaniu lub w takim późniejszym terminie, jaki został określony w tym powiadomieniu.

3. Każda Strona, która wycofuje się z Konwencji, jest uważana za wycofującą się również z niniejszego protokołu.

Artykuł 28

Oryginał niniejszego protokołu, którego teksty w językach arabskim, chińskim, angielskim, francuskim, rosyjskim i hiszpańskim są jednakowo autentyczne, jest złożony u Sekretarza Generalnego Narodów Zjednoczonych.

SPORZĄDZONO w Kioto dnia jedenastego grudnia tysiąc dziewięćset dziewięćdziesiątego siódmego roku.

NA DOWÓD CZEGO niżej podpisani, będąc należycie do tego upoważnieni, podpisali niniejszy protokół we wskazanych datach.

ZAŁĄCZNIKI

ZAŁĄCZNIK A

Gazy cieplarniane

Dwutlenek węgla (CO₂)

Metan (CH₄)

Podtlenek azotu (N₂O)

Fluorowęglowodory (HFC)

Perfluorowęglowodory (PFC)

Sześćciofluorek siarki (SF₆)

Kategorie sektorów/źródeł

Energia

- Spalanie paliw
  - Przemysł energetyczny
  - Przemysł wytwórczy i budowlany
  - Transport
  - Inne sektory
  - Inne
- Emisje lotne z paliw
  - Paliwa stałe
  - Ropa i gaz ziemny
  - Inne

Procesy przemysłowe

- Produkty mineralne
- Przemysł chemiczny
- Produkcja metali
- Inna produkcja
- Produkcja halowęglowodorów i sześćciofluorku siarki
- Zużycie halowęglowodorów i sześćciofluorku siarki
- Inne

Zużycie rozpuszczalników i innych produktów

Rolnictwo

- Fermentacja jelitowa
- Gospodarka nawozowa
- Uprawa ryżu
- Gleby rolnicze
- Zalecane wypalanie sawann
- Spalanie pozostałości rolniczych na polu
- Inne

Odpady

- Składowanie odpadów stałych w ziemi
- Gospodarka ściekami
- Spalanie odpadów
- Inne

ZAŁĄCZNIK B

<u>Strona</u>	<u>Ilościowo określone</u> <u>zobowiązanie do ograniczenia</u> <u>lub redukcji emisji</u>
	(procent w odniesieniu do roku lub okresu bazowego)
Australia	108
Austria	92
Belgia	92
Bułgaria*	92
Kanada	94
Chorwacja*	95
Czechy*	92
Dania	92
Estonia*	92

Wspólnota Europejska	92
Finlandia	92
Francja	92
Niemcy	92
Grecja	92
Węgry*	94
Islandia	110
Irlandia	92
Włochy	92
Japonia	94
Łotwa*	92
Liechtenstein	92
Litwa*	92
Luksemburg	92
Monako	92
Niderlandy	92
Nowa Zelandia	100
Norwegia	101
Polska*	94
Portugalia	92
Rumunia*	92
Federacja Rosyjska*	100
Słowacja*	92
Słowenia*	92
Hiszpania	92
Szwecja	92
Szwajcaria	92
Ukraina*	100
Zjednoczone Królestwo Wielkiej Brytanii i Irlandii Północnej	92
Stany Zjednoczone Ameryki	93

* Kraje w procesie transformacji do gospodarki rynkowej.

Po zaznajomieniu się z powyższym protokołem, w imieniu Rzeczypospolitej Polskiej oświadczam, że:

- został on uznany za słuszny zarówno w całości, jak i każde z postanowień w nim zawartych,
- jest przyjęty, ratyfikowany i potwierdzony,
- będzie niezmiennie zachowywany.

Na dowód czego wydany został akt niniejszy, opatrzony pieczęcią Rzeczypospolitej Polskiej.

Dano w Warszawie dnia 2 grudnia 2002 r.